

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 21. kesäkuuta 2024
(OR. en)

11462/24
ADD 1

Toimielinten välinen asia:
2024/0599(NLE)

SOC 493
EMPL 299
ECOFIN 750
EDUC 240

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	19. kesäkuuta 2024
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2024) 599 final
Asia:	LIITE asiakirjaan ehdotus NEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2024) 599 final.

Liite: COM(2024) 599 final

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 19.6.2024
COM(2024) 599 final

ANNEX

LIITE

asiakirjaan

ehdotus NEUVOSTON PÄÄTÖKSEKSI

jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suuntaviivoista

LIITE

Suuntaviiva 5: Työvoiman kysynnän lisääminen

Jäsenvaltioiden olisi aktiivisesti edistettävä kestäväää sosiaalista markkinataloutta ja helpotettava ja tuettava investointeja laadukkaiden työpaikkojen luomiseksi ja hyödynnettävä myös digitaaliseen ja vihreään siirtymään liittyviä mahdollisuuksia vuodeksi 2030 asetetut työllisyyttä koskevat unionin ja kansalliset yleistavoitteet huomioon ottaen. Tätä varten niiden olisi vähennettävä työntekijöiden palkkaamiseen liittyviä yritysten esteitä, edistettävä vastuullista yrittäjyyttä ja aitoa itsenäistä ammatinharjoittamista ja tuettava erityisesti mikroyritysten sekä pienten ja keski suurten yritysten perustamista ja kasvua, myös helpottamalla rahoituksen saantia. Jäsenvaltioiden olisi aktiivisesti edistettävä yhteisö talouden, myös yhteiskunnallisten yritysten, kehittämistä ja hyödynnettävä sen koko potentiaalia. Niiden olisi laadittava asiaankuuluvia toimenpiteitä ja strategioita yhteisö taloutta varten, edistettävä sosiaalista innovointia ja kannustettava liiketoimintamalleja, jotka luovat laadukkaita työmahdollisuuksia ja sosiaalista hyvinvointia, erityisesti paikallistasolla, myös kiertotaloudessa ja alueilla, joihin siirtyminen vihreään talouteen vaikuttaa eniten, muun muassa kohdennetun taloudellisen ja teknisen tuen avulla.

Hyvin suunnitellut työajan lyhentämistä järjestelyt ja vastaavat järjestelyt ovat tärkeässä asemassa, jotta voidaan vahvistaa selviytymiskykyä mahdollisten taloudellisten ja/tai työmarkkinoiden häiriöiden varalta. Niillä voidaan myös tukea rakenteellisia muutoksia helpottamalla ja tukemalla rakenneuudistusprosesseja ja työvoiman uudelleen kohdentamista taantuvilta aloilta uusille aloille. Näin lisätään tuottavuutta, säilytetään työpaikkoja ja autetaan nykyaikaistamaan taloutta muun muassa kehittämällä tarvittavia taitoja. Olisi harkittava huolellisesti suunniteltuja työhön otto- ja siirtymäkannustimia sekä täydennys- ja uudelleen koulutustoimenpiteitä, jotta voidaan tukea laadukkaiden työpaikkojen luomista ja erilaisia siirtymiä koko työelämän ajan ja pystytään puuttumaan työvoimapulaan ja osaamisvajeeseen, myös kun otetaan huomioon digitaalinen ja vihreä siirtymä, väestörakenteen muutos sekä Venäjän Ukrainaa vastaan käymän hyökkäyssodan seuraukset.

Olisi siirrettävä verotuksen painopistettä työn verottamisesta muihin verotuslähteisiin, jotka tukevat paremmin työllisyyttä ja osallistavaa kasvua ja ovat ilmasto- ja ympäristötavoitteiden mukaisia niin, että otetaan huomioon verotusjärjestelmän tulonjakovaikutukset mutta turvataan samalla verotulot riittävää sosiaalista suojelua ja kasvua edistäviä julkisia menoja varten.

Jäsenvaltioissa, myös niissä, joissa on käytössä lakisääteinen vähimmäispalkka, olisi edistettävä työehtosopimusneuvottelujen hyödyntämistä palkanmuodostuksessa ja varmistettava työmarkkinaosapuolten tosiasiallinen osallistuminen läpinäkyvällä ja ennakoitavalla tavalla, jotta saadaan palkkatasot vastaamaan asianmukaisesti tuottavuuden kehitystä ja huolehditaan oikeudenmukaisesta palkkauksesta, joka mahdollistaa kohtuullisen elintason. Tässä olisi kiinnitettävä erityistä huomiota pieni- ja keskituloisiin ryhmiin ja vahvistettava taloudellista ja sosiaalista lähentymistä ylöspäin. Palkanmuodostusmekanismeissa olisi myös otettava huomioon sosioekonomiset olosuhteet, mukaan lukien työllisyyden kasvu, kilpailukyky, ostovoima ja eri alueiden ja toimialojen kehitys. Jäsenvaltioiden ja työmarkkinaosapuolten olisi kansallisia käytäntöjä ja työmarkkinaosapuolten riippumattomuutta kunnioittaen varmistettava, että kaikilla työntekijöillä on riittävä palkka suoraan tai epäsuorasti työehtosopimusten nojalla tai riittävä lakisääteinen vähimmäispalkka, ottaen huomioon niiden vaikutus kilpailukykyyn, laadukkaiden työpaikkojen luomiseen, ostovoimaan ja työssäkäyvien köyhyyteen.

Suuntaviiva 6: Työvoiman tarjonnan lisääminen, työhön pääsyn parantaminen sekä elinikäisten taitojen ja osaamisen hankkiminen

Kun otetaan huomioon digitaalinen ja vihreä siirtymä, väestörakenteen muutos ja Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota, jäsenvaltioiden olisi edistettävä kestävyyttä, tuottavuutta,

kilpailukykyä, työllistyvyyttä ja inhimillisen pääoman kehittämistä sekä tuettava osaamisen ja taitojen hankkimista läpi elämän ja vastattava työmarkkinoiden nykyisiin ja tuleviin tarpeisiin, myös ottaen huomioon vuodeksi 2030 asetetut osaamista koskevat unionin ja kansalliset yleistavoitteet. Jäsenvaltioiden olisi myös nykyaikaistettava koulutusjärjestelmiään ja investoitava niihin, jotta voidaan tarjota korkealaatuista ja osallistavaa koulutusta, ammatillinen koulutus mukaan lukien, parantaa oppimistuloksia ja vihreän ja digitaalisen siirtymän edellyttämien taitojen ja osaamisen tarjontaa sekä varmistaa mahdollisuus digitaaliseen oppimiseen, kielikoulutukseen (esimerkiksi Ukrainasta tulevien pakolaisten tapauksessa tai työmarkkinoille pääsyn helpottamiseksi raja-alueilla) ja yrittäjyystaitojen hankkimiseen. Jäsenvaltioiden olisi tehtävä yhteistyötä työmarkkinaosapuolten, koulutuksen tarjoajien, yritysten ja muiden sidosryhmien kanssa, myös komission maaliskuussa 2024 esittämän työvoimapulan ja osaamisvajeen torjumista koskevan toimintasuunnitelman puitteissa, koulutusjärjestelmien rakenteellisten heikkouksien korjaamiseksi ja niiden laadun ja työmarkkinarelevanssin parantamiseksi muun muassa kohdennetun taloudellisen ja teknisen tuen avulla. Näin voitaisiin osaltaan mahdollistaa vihreä ja digitaalinen siirtymä ja puuttua osaamisen kohtaanto-ongelmiin ja työvoimapulaan, myös nettonolla- ja digitaaliteollisuuteen liittyvillä toimilla, mukaan lukien toimet, jotka ovat merkityksellisiä EU:n taloudellisen turvallisuuden kannalta ja jotka liittyvät vihreään siirtymään, kuten uusiutuvan energian käyttöönottoon tai rakennusten perusparannuksiin.

Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä nuorten koulutustulosten, varsinkin perustaitojen, heikkenemiseen. Tarvitaan toimia, joilla vastataan opetusammatteihin kohdistuviin haasteisiin, kuten alan houkuttelevuuteen, opettajapulan torjumiseen ja tarpeeseen investoida opettajien ja kouluttajien digitaitoihin. Lisäksi koulutusjärjestelmien olisi varustettava kaikki oppijat avaintaidoilla (mukaan lukien perus- ja digitaidot sekä monialaiset taidot ja kriittinen ajattelu disinformaation uhka huomioon ottaen), joilla luodaan perusta elinikäiselle sopeutumis- ja selviytymiskyvylle. Samalla olisi varmistettava, että opettajilla on valmiudet edistää kyseisiä oppijoiden taitoja. Jäsenvaltioiden olisi tuettava työkäisiä aikuisia koulutukseen hakeutumisessa ja lisättävä yksilöiden kannustimia ja motivaatiota hakeutua koulutukseen, tarvittaessa myös yksilöllisten oppimistilien kautta ja varmistamalla niiden siirrettävyys työuran muutosten aikana ja tarjoamalla luotettava koulutuksen laadunarviointijärjestelmä. Jäsenvaltioiden olisi tarkasteltava pienten osaamiskokonaisuuksien käyttämistä elinikäisen oppimisen ja työllistyvyyden tukemisessa. Niiden olisi annettava kaikille mahdollisuus ennakoida työmarkkinoiden tarpeita ja mukautua niihin paremmin etenkin jatkuvan täydennys- ja uudelleen koulutuksen kautta ja tarjoamalla yhdenmuettyä ohjausta ja neuvontaa, jotta tuetaan tasapuolista ja oikeudenmukaista siirtymää kaikille, vahvistetaan työllisyys- ja sosiaalisia tuloksia sekä tuottavuutta, puututaan työvoimapulaan ja osaamisen kohtaanto-ongelmiin, parannetaan talouden yleistä kykyä selviytyä häiriöistä ja helpotetaan mahdollisesti tarvittavia mukautuksia.

Jäsenvaltioiden olisi edistettävä kaikkien yhtäläisiä mahdollisuuksia puuttamalla koulutusjärjestelmien eriarvoisuuksiin, myös alueellisen kattavuuden osalta. Lapsille olisi tarjottava mahdollisuus kohtuuhintaiseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen uusien ”Barcelonan tavoitteiden” ja eurooppalaisen lapsitakuun mukaisesti. Jäsenvaltioiden olisi nostettava yleistä koulutustasoa, vähennettävä yleissivistävien ja ammatillisten opintojen keskeyttävien määrää, tuettava muita heikommassa asemassa olevista ryhmistä ja syrjäisiltä alueilta tulevien lasten yhdenvertaista pääsyä koulutukseen, lisättävä ammatillisen koulutuksen houkuttelevuutta, tuettava pääsyä korkea-asteen koulutukseen ja sen loppuun saattamista sekä lisättävä luonnontieteiden, teknologian, insinööritieteiden ja matematiikan (STEM) tutkinnon suorittaneiden määrää sekä ammatillisessa että korkea-asteen koulutuksessa, erityisesti naisten osalta. Olisi tuettava myös koulutustulosten huippusuorituksia ja huippuosaamista, kun otetaan huomioon niiden merkitys EU:n tulevan innovointipotentiaalin edistämässä. Jäsenvaltioiden olisi helpotettava nuorten siirtymistä koulutuksesta työelämään laadukkaan harjoittelun ja oppisopimuskoulutuksen avulla sekä lisättävä aikuisten osallistumista jatkuvaan oppimiseen, erityisesti heikommista lähtökohdista tulevien ja vähiten koulutettujen oppijoiden keskuudessa. Digitaalisten, vihreiden ja ikääntyvien yhteiskuntien uudet vaatimukset huomioon ottaen jäsenvaltioiden olisi parannettava ja lisättävä joustavan

ammattillisen perus- ja jatkokoulutuksen tarjontaa ja käyttöönottoa, vahvistettava työssäoppimista ammatillisen koulutuksen järjestelmissä, myös helposti saatavilla olevan, laadukkaan ja toimivan oppisopimuskoulutuksen avulla, ja tuettava matalan osaamistason aikuisten työllistettävyyttä. Jäsenvaltioiden olisi myös parannettava korkea-asteen koulutuksen ja tarpeen mukaan tutkimuksen relevanssia työmarkkinoiden kannalta, parannettava osaamisen seuranta ja ennakointia, lisättävä taitojen näkyvyyttä ja tutkintojen vertailtavuutta, myös ulkomailta hankittujen tutkintojen osalta, ja varmistettava EU:n laajuisten luokitusten (ESCO-luokituksen) johdonmukaisempi käyttö sekä parannettava mahdollisuuksia saada virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella hankitut taidot ja osaaminen tunnustettua ja validoitua, mukaan lukien pakolaisten ja tilapäistä suojelua saavien henkilöiden osalta. Sen lisäksi, että käytetään EU:n kotimaisen työvoiman hyödyntämätöntä potentiaalia, osaamis- ja työvoimapulaan, myös vihreään ja digitaaliseen siirtymään liittyvään osaamis- ja työvoimapulaan esimerkiksi STEM-aloilla, terveydenhuollossa ja pitkäaikaishoidon alalla, voitaisiin puuttua houkuttelemalla osaajia ja osaamista EU:n ulkopuolelta hallitun muuttoliikkeen avulla ja estämällä hyväksikäyttöön perustuvia työoloja ja -ehtoja.

Jäsenvaltioiden olisi tarjottava työttömille ja työmarkkinoiden ulkopuolella oleville tehokasta, nopeaa, koordinoitua ja räätälöityä apua, joka perustuu työnhaun, koulutuksen ja täydennys- ja uudelleenkoulutuksen tukemiseen sekä muiden tukipalvelujen saatavuuteen, niin että erityistä huomiota kiinnitetään haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin ja henkilöihin, joihin vihreä ja digitaalinen siirtymä tai työmarkkinoiden häiriöt vaikuttavat. Olisi toteutettava kattavia strategioita, joihin sisältyy työttömien perusteellinen yksilöllinen arviointi mahdollisimman nopeasti ja viimeistään 18 kuukauden työttömyyden jälkeen, jotta voitaisiin merkittävästi vähentää ja estää pitkäaikais- ja rakennetyöttömyyttä. Olisi edelleen kiinnitettävä huomiota nuorisotyöttömyyteen sekä työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria koskevaan ongelmaan ehkäisemällä ammatillisten tai yleissivistävien opintojen varhaista lopettamista ja tekemällä rakenteellisia parannuksia koulun ja työelämän väliseen siirtymävaiheeseen, myös panemalla vahvistettu nuorisotakuu täytäntöön kaikilta osin, minkä olisi myös tuettava nuorten laadukkaita työllistymismahdollisuuksia. Jäsenvaltioiden olisi myös tehostettava toimiaan ja nostettava erityisesti esiin vihreän ja digitaalisen siirtymän tarjoamia uusia tulevaisuudennäkymiä ja mahdollisuuksia nuorille työmarkkinoilla.

Jäsenvaltioiden olisi pyrittävä poistamaan työmarkkinaosallistumisen esteitä ja pidäkkeitä sekä tarjoamaan kannustimia työmarkkinoille osallistumiselle, etenkin pienituloisille, kotitalouksien toissijaisille ansaitsijoille (usein naisille) sekä työmarkkinoista kauimpana oleville, mukaan lukien maahanmuuttajataustaiset henkilöt ja syrjäytyneet romanit. Koska tietyissä ammateissa ja aloilla (erityisesti STEM-aloilla, terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon alalla sekä koulutus-, liikenne- ja rakennusaloilla) on suuri työvoimapula, jäsenvaltioiden olisi – työmarkkinaosapuolten rooli huomioon ottaen – tuettava työvoiman tarjontaa erityisesti edistämällä riittäviä palkkoja ja työoloja ja varmistamalla, että vero- ja etuusjärjestelmien suunnittelu kannustaa työmarkkinoille osallistumiseen ja että aktiivinen työvoimapolitiikka on tehokasta ja helposti saatavilla. Jäsenvaltioiden olisi myös tuettava vammaisille henkilöille soveltuvia työympäristöjä, myös kohdennetulla taloudellisella ja teknisellä tuella, tietoisuuden lisäämisellä ja palveluilla, joiden avulla he voivat osallistua työmarkkinoille ja yhteiskunnan toimintaan. Olisi puututtava sukupuolten välisiin työllisyys- ja palkkaeroihin ja sukupuolistereotyyppioihin. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava sukupuolten tasa-arvo ja naisten lisääntynyt osallistuminen työmarkkinoille, myös takaamalla yhtäläiset mahdollisuudet ja urakehitys sekä poistamalla johtotehtäviin pääsyn esteitä kaikilla päätöksentekotasolla ja puuttamalla työpaikoilla esiintyvään väkivaltaan ja häirintään, joka kohdistuu pääasiassa naisiin. Olisi varmistettava sama palkka samasta tai samanarvoisesta työstä sekä palkkojen läpinäkyvyys. Olisi edistettävä sekä naisten että miesten työ-, perhe- ja yksityiselämän yhteensovittamista erityisesti tarjoamalla kohtuuhintaisia ja laadukkaita pitkäaikaishoito- ja varhaiskasvatuspalveluja sekä toteuttamalla asianmukaista politiikkaa, jossa otetaan huomioon digitalisaation aiheuttamat muutokset työelämässä. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että vanhemmilla ja muilla henkilöillä, joilla on hoivavelvoitteita, on mahdollisuus asianmukaisiin perhevapaisiin ja joustaviin

työaikajärjestelyihin, jotta voidaan tasapainottaa työ-, perhe- ja yksityiselämää ja edistää sitä, että vanhemmat käyttävät näitä oikeuksia tasapuolisesti.

Suuntaviiva 7: Työmarkkinoiden toiminnan ja työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun toimivuuden parantaminen

Jäsenvaltioiden olisi tehtävä työmarkkinaosapuolten kanssa yhteistyötä sellaisten oikeudenmukaisten, avointen ja ennakoitavien työolojen saavuttamiseksi, joissa oikeudet ja velvollisuudet ovat tasapainossa, jotta saadaan hyöty dynaamisesta ja tuottavasta työvoimasta ja uusista työnteon tavoista ja liiketoimintamalleista. Niiden olisi vähennettävä ja ehkäistävä työmarkkinoiden segmentoitumista, torjuttava pimeää työtä ja näennäisyrittäjyyttä ja edistettävä siirtymistä vakituisiin työsuhteisiin. Työsuhdeturvaa koskevien sääntöjen sekä työlaainsäädännön ja työmarkkinailaitosten olisi kaikkien taattava sekä asianmukainen rekrytointiympäristö että riittävä joustavuus työnantajille, jotta ne voivat mukautua nopeasti taloustilanteen muutoksiin, ja samalla olisi suojeltava työntekijöiden oikeuksia ja varmistettava sosiaalinen suojelu, asianmukainen työturvallisuuden taso sekä terveellinen, turvallinen ja asianmukainen työympäristö kaikille työntekijöille. Joustavien työjärjestelyjen, kuten etätöyön, hyödyntämisellä voidaan osaltaan nostaa työllisyysastetta ja parantaa työmarkkinoiden osallistavuutta. Lisäksi jäsenvaltioiden olisi tuettava työntekijöitä, yrityksiä ja muita toimijoita digitaalisessa siirtymässä muun muassa edistämällä eettisten ja luotettavien tekoälyvälineiden käyttöönottoa. Toimiin voi sisältyä työntekijöille annettavaa täydennys- ja uudelleen koulutusta uusia ammatteja varten sekä yrityksille suunnattuja kannustimia, jotta ne kehittäisivät ja ottaisivat käyttöön teknologiaa, jolla voidaan lisätä tuottavuutta, täydentää inhimillistä työvoimaa ja lievittää työvoimapulaa kriittisillä aloilla. Yleisesti ja varsinkin digitaalisessa ympäristössä on tärkeää varmistaa, että työaikaan ja työoloihin, mielenterveyteen työpaikalla sekä työ- ja yksityiselämän tasapainoon liittyviä työntekijöiden oikeuksia kunnioitetaan. Olisi estettävä epävarmoihin työoloihin johtavat työsuhteet, mukaan lukien alustatyöntekijöitä koskevat tapaukset, varmistamalla oikeudenmukaisuus, avoimuus ja vastuuvollisuus algoritmien käytössä ja torjumalla epätyypillisten työsopimusten väärinkäyttöä. Olisi varmistettava, että perusteettomien irtisanomisten yhteydessä käytettävissä on tehokas ja puolueeton riitojenratkaisu ja oikeus hakea muutosta, mukaan lukien oikeus saada tarvittaessa riittävä korvaus.

Politiikalla olisi pyrittävä parantamaan ja tukemaan työmarkkinoille osallistumista, työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista ja työmarkkinasiirtymiä, myös kun otetaan huomioon väestörakenteen muutos ja myös muita heikommassa asemassa olevilla alueilla. Jäsenvaltioiden olisi tehokkaasti aktivoitava henkilöitä, jotka voivat osallistua työmarkkinoille, ja annettava heille mahdollisuuksia. Näihin kuuluvat etenkin aliedustetut ryhmät, kuten naiset ja nuoret sekä haavoittuvassa asemassa olevat ihmiset, kuten matalan osaamistason työntekijät ja pitkäaikaistyöttömät, vammaiset ihmiset, maahanmuuttajataustaiset henkilöt, myös tilapäistä suojelua saavat henkilöt, syrjäytyneisiin romaniyhteisöihin kuuluvat ihmiset ja ikääntyneet työntekijät. Jäsenvaltioiden olisi laajennettava ja tehostettava aktiivista työmarkkinapolitiikkaa parantamalla sen kohdentamista, saavuttavuutta ja kattavuutta sekä yhdistämällä se paremmin työttömien sosiaalipalveluihin, koulutukseen ja toimeentulotukeen työnhaun aikana ottaen huomioon heidän oikeutensa ja velvollisuutensa. Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä parhaalla mahdollisella tavalla EU:n rahoitusta ja teknistä tukea parantaakseen julkisten työvoimapalvelujen valmiuksia tarjota työnhakijoille oikea-aikaista ja räätälöityä apua, vastata työmarkkinoiden nykyisiin ja tuleviin tarpeisiin ja toteuttaa tulosperusteista hallinnointia, jolla tuetaan niiden valmiuksia käyttää dataa ja digitaaliteknologiaa. Myös yksityisillä työvoimapalveluilla on tässä tehtävänsä.

Jäsenvaltioiden olisi tarjottava työttömille kohtuulliseksi ajaksi riittävät työttömyysetuudet sosiaalivakuutusmaksujen ja kansallisten kelpoisuussääntöjen mukaisesti. Työttömyysetuudet eivät saisi estää nopeaa paluuta työelämään, ja niitä olisi täydennettävä aktiivisilla työmarkkinatoimilla, mukaan lukien täydennys- ja uudelleen koulutustoimet, myös työvoimapula ja osaamisvaje huomioon ottaen.

Olisi lisättävä ja tuettava riittävästi oppijoiden, oppisopimuskoulutettavien ja työntekijöiden liikkuvuutta erityisesti sellaisten ammatillisessa koulutuksessa olevien oppijoiden osalta, joilla on vähemmän liikkuvuuskokemuksia, jotta voidaan parantaa heidän taitojaan ja työllistettävyyttään, hyödyntää Euroopan työmarkkinoiden koko potentiaalia ja edistää EU:n tason kilpailukykyä. Olisi puututtava työvoiman liikkuvuuden esteisiin EU:n sisällä, mukaan lukien menettelyt ammattipätevyyden tunnustamiseksi tai hankittujen sosiaaliturvaoikeuksien siirtämiseksi. Olisi varmistettava oikeudenmukaiset ja ihmisarvoiset olosuhteet kaikille rajat ylittävää toimintaa harjoittaville välttämällä syrjintää ja varmistamalla yhdenvertainen kohtelu EU:n kansalaisten kanssa, valvomalla kansallisen ja EU:n lainsäädännön noudattamista ja tehostamalla kansallisten viranomaisten välistä hallinnollista yhteistyötä liikkuvuuteen osallistuvien työntekijöiden osalta hyödyntäen Euroopan työviranomaisen apua.

Olisi tuettava kriittisissä ammateissa toimivien työntekijöiden sekä raja-, kausi- ja lähetettyjen työntekijöiden liikkuvuutta tilanteissa, joissa rajat suljetaan väliaikaisesti kansanterveysnäkökohtien vuoksi. Jäsenvaltioiden olisi osallistuttava osaamiskumppanuuksiin laillisten muuttoväylien parantamiseksi käynnistämällä uusia liikkuvuusjärjestelyjä ja tarjoamalla työntekijöille ja heidän perheilleen tehokasta kotouttamispolitiikkaa, joka kattaa koulutuksen, mukaan lukien kielikoulutus, työllisyyden, terveyden ja asumisen.

Jäsenvaltioiden olisi myös pyrittävä luomaan asianmukaiset olosuhteet uusille työmuodoille ja työskentelymenetelmille ja hyödynnettävä niiden työpaikkoja synnyttävää potentiaalia mutta samalla varmistettava, ettei sosiaalisten oikeuksien kunnioittamisesta tingitä. Jäsenvaltioiden olisi tarjottava neuvontaa ja ohjausta oikeuksista ja velvollisuuksista, joita sovelletaan, kun kyseessä ovat epätyypilliset työsopimukset ja uudet työmuodot, esimerkiksi digitaalisilla alustoilla tehtävä työ tai vakituiset tai puolivakituiset etätyöjärjestelyt. Työmarkkinaosapuolilla voi olla tässä ratkaiseva rooli, ja jäsenvaltioiden olisi tuettava niitä, jotta ne voivat tavoittaa epätyypillisissä työsuhteissa ja uusissa työmuodoissa työskentelevät henkilöt ja edustaa heitä. Jäsenvaltioiden olisi harkittava myös täytäntöönpanon tukemista – esimerkiksi laatimalla ohjeita tai järjestämällä erityiskoulutusta työsuojeluviranomaisille – kun on kyse haasteista, jotka johtuvat työn organisoinnin uusista muodoista, mukaan lukien digitaaliteknologian ja tekoälyn käyttö, kuten algoritmijohtaminen, työntekijöiden valvonta ja etätyö.

Jäsenvaltioiden olisi varmistettava suotuisa toimintaympäristö työmarkkinaosapuolten kahdenväliselle ja kolmikantaiselle vuoropuhelulle kaikilla tasoilla, mukaan lukien työehtosopimusneuvottelut, julkisella ja yksityisellä sektorilla kansallisten lakien ja/tai käytäntöjen mukaisesti työmarkkinaosapuolia kuultuaan ja tiiviissä yhteistyössä niiden kanssa niiden itsenäisyyttä kunnioittaen. Jäsenvaltioiden olisi otettava työmarkkinaosapuolet järjestelmällisesti, mielekkäästi ja oikea-aikaisesti mukaan työllisyys-, sosiaali- ja tarvittaessa talous- ja muun julkisen politiikan suunnitteluun ja täytäntöönpanoon, mukaan lukien lakisääteisten vähimmäispalkkojen määrittäminen ja päivittäminen. Jäsenvaltioiden olisi edistettävä työehtosopimusneuvottelujen kattavuuden lisäämistä muun muassa edistämällä työmarkkinaosapuolten valmiuksien kehittämistä ja vahvistamista, mahdollistettava tehokkaat työehtosopimusneuvottelut kaikilla asianmukaisilla tasoilla ja edistettävä koordinointia näiden tasojen välillä ja niiden kesken. Työmarkkinaosapuolia olisi kannustettava neuvottelemaan ja laatimaan työehtosopimuksia niiden kannalta merkityksellisissä asioissa kunnioittaen kaikilta osin niiden itsenäisyyttä ja työtaisteluoikeutta.

Jäsenvaltioiden olisi tarvittaessa ja nykyisten kansallisten käytäntöjen pohjalta otettava huomioon asiaankuuluvien kansalaisjärjestöjen kokemukset työllisyys- ja sosiaalialan kysymyksistä.

Suuntaviiva 8: Yhtäläisten mahdollisuuksien ja sosiaalisen osallisuuden edistäminen sekä köyhyyden torjuminen

Jäsenvaltioiden olisi edistettävä kaikille avoimia osallistavia työmarkkinoita toteuttamalla tehokkaita toimenpiteitä, joilla torjutaan kaikenlaista syrjintää ja edistetään kaikkien ja etenkin työmarkkinoilla

aliedustettuina olevien ryhmien yhtäläisiä mahdollisuuksia. Tässä olisi myös kiinnitettävä asianmukaista huomiota alueelliseen ulottuvuuteen. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava yhdenvertainen kohtelu työllisyyden, sosiaalisen suojelun, terveydenhuollon, varhaiskasvatuksen, pitkäaikaishoidon, koulutuksen ja tavaroiden tai palvelujen saatavuuden suhteen, asuminen mukaan lukien, sukupuolesta, rodusta tai etnisestä alkuperästä, uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumatta.

Jäsenvaltioiden olisi nykyaikaistettava sosiaalisen suojelun järjestelmiä, jotta niillä voidaan tarjota kaikille kaikissa elämänvaiheissa riittävää, tehokasta, toimivaa ja kestävä sosiaalista suojelua, jolla edistetään sosiaalista osallisuutta ja sosiaalisen aseman kohentamista, kannustetaan työmarkkinoille osallistumista, tuetaan sosiaalisia investointeja, torjutaan köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä sekä puututaan eriarvoisuuteen, myös verotus- ja etuusjärjestelmien rakenteen kautta ja arvioimalla politiikan tulonjakovaikutuksia. Yleiskattavien toimintamallien täydentäminen kohdennetuilla toimintamalleilla parantaa sosiaalisen suojelun järjestelmien tehokkuutta. Sosiaalisen suojelun järjestelmien nykyaikaistamisella olisi myös pyrittävä parantamaan niiden kykyä selvitä monitahoisista haasteista. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa oleviin kotitalouksiin, joihin vihreä ja digitaalinen siirtymä sekä korkeat elinkustannukset, mukaan lukien energiakustannukset, vaikuttavat eniten. Jäsenvaltioiden olisi edelleen korjattava puutteita työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalisen suojelun saatavuudessa epätyypillisten työmuotojen yleistyessä.

Jäsenvaltioiden olisi kehitettävä ja yhdennettävä aktiivisen osallisuuden kolmea osa-aluetta, jotka ovat riittävä toimeentulotuki, osallistavat työmarkkinat ja laadukkaiden mahdollistavien palvelujen saatavuus, jotta voidaan vastata yksilöllisiin tarpeisiin. Sosiaalisen suojelun järjestelmillä olisi varmistettava riittävä vähimmäistoimeentulotuki kaikille, joilla ei ole riittävästi varoja, ja edistettävä sosiaalista osallisuutta tukemalla ihmisten aktiivista osallistumista työmarkkinoille ja yhteiskunnan toimintaan ja rohkaistava heitä siihen, myös tarjoamalla kohdennetusti sosiaalipalveluja. Kohtuuhintaisten, helposti saatavien ja laadukkaiden palvelujen, kuten varhaiskasvatuksen, iltapäivähoidon, yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen, asumisen sekä terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon, saatavuus on välttämätöntä yhtäläisten mahdollisuuksien varmistamiseksi. Huomiota olisi erityisesti kiinnitettävä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjuntaan, mukaan lukien työssäkäyvien köyhyys, vuodeksi 2030 asetettujen köyhyyden vähentämistä koskevien unionin ja kansallisten yleistavoitteiden mukaisesti. Erityisesti olisi puututtava lapsiköyhyyteen ja sosiaaliseen syrjäytymiseen kattavilla ja yhdenmuisilla toimenpiteillä, muun muassa panemalla eurooppalainen lapsitakuu täytäntöön kaikilta osin. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että laadukkaat peruspalvelut ovat kaikkien, myös lasten, saatavilla. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava apua tarvitseville tai muita heikommassa asemassa oleville mahdollisuus asianmukaiseen sosiaaliseen asumiseen tai asumistukeen. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava puhtaan ja oikeudenmukaisen energiasiirtymän toteutuminen ja puututtava energiaköyhyyteen, joka on aina vain merkittävämpi köyhyyden muoto. Tarvittaessa olisi käytettävä tukitoimenpiteitä, jotka on kohdennettu muita heikommassa asemassa oleviin kotitalouksiin. Jäsenvaltioiden olisi hyödynnettävä tehokkaasti EU:n rahoitusta ja teknistä tukea investoidakseen sosiaaliseen asuntotuotantoon, asuntojen perusparannukseen ja oheispalveluihin sekä vastattava kohtuuhintaisten ja kunnollisten asuntojen kiireelliseen tarpeeseen. Kyseisten palvelujen yhteydessä olisi otettava huomioon vammaisten henkilöiden erityistarpeet, mukaan lukien esteettömyys. Olisi puututtava asunnottomuuteen erityisesti edistämällä pysyvän asunnon saatavuutta ja tarjoamalla mahdollistavia tukipalveluja.

Jäsenvaltioiden olisi varmistettava nopea pääsy kohtuuhintaisiin ja laadukkaisiin ennaltaehkäiseviin ja parantaviin terveydenhuollon ja pitkäaikaishoidon palveluihin niin, että varmistetaan kestävyys pitkällä aikavälillä. Olisi käsiteltävä riittävyyden puutteita sekä työvoimapulaa ja huonoja työoloja, kun otetaan huomioon pitkäaikaishoidon kasvava kysyntä, joka liittyy myös väestörakenteen muutoksiin.

Jäsenvaltioiden olisi tarjottava Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan ja neuvoston direktiivin 2001/55/EY¹ mukaisten toimien käynnistämisen myötä asianmukainen suojelun taso Ukrainasta siirtymään joutuneille henkilöille. Jäsenvaltioiden olisi toteutettava tarvittavat toimenpiteet ilman huoltajaa saapuvien alaikäisten osalta. Olisi varmistettava, että siirtymään joutuneet lapset pääsevät varhaiskasvatuksen ja hoivan sekä peruspalveluiden piiriin eurooppalaisen lapsitakuun mukaisesti.

Eliniän pidentyessä ja väestörakenteen muuttuessa jäsenvaltioiden olisi varmistettava työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien eläkejärjestelmien riittävyys ja kestävyys ja tarjottava naisille ja miehille yhtäläiset mahdollisuudet eläkeoikeuksien hankkimiseen ja eläkkeen kerryttämiseen, myös täydentävillä järjestelyillä, jotta taataan riittävä tulotaso vanhuusiässä. Eläkeuudistuksia olisi tuettava politiikalla, jolla pyritään kaventamaan sukupuolten välistä eläke-eroa, ja toimenpiteillä, joilla pidennetään työelämän kestoja, kuten nostamalla todellista eläkeikää ja etenkin helpottamalla ikääntyneiden osallistumista työmarkkinoille, ja niiden tueksi olisi laadittava aktiivisen ikääntymisen strategioita. Jäsenvaltioiden olisi käytävä rakentavaa vuoropuhelua työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa ja annettava riittävästi aikaa uudistusten vaiheittaiselle toteuttamiselle.

¹ Neuvoston direktiivi 2001/55/EY, annettu 20 päivänä heinäkuuta 2001, vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi tilanteissa, joissa jäsenvaltioiden alueelle tulee suuri määrä siirtymään joutuneita henkilöitä, ja toimenpiteistä näiden henkilöiden vastaanottamisesta jäsenvaltioille aiheutuvien rasitusten ja seurausten tasapuolisen jakautumisen edistämiseksi (EYVL L 212, 7.8.2001, s. 12).